

محیط‌شناسی امنیتی - انتظامی

استان سیستان و بلوچستان

نویسندگان:

دکتر ناصر شعبانی، دکتر یدالله دهقان

پلیس اطلاعات و امنیت عمومی ناجا
مرکز تحقیقات کاربردی

سرشناسه	: شعبانی، ناصر، ۱۳۳۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: محیط شناسی امنیتی-انتظامی؛ استان سیستان و بلوچستان
مشخصات نشر	: تهران: شرکت چاپ و انتشارات راه فردا، انتشارات ناجی-نشر، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۷۰۰ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۸۶-۴۴-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فبیای مختصر
یادداشت	: فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است
شناسه افزوده	: دهقان، یدالله، ۱۳۶۴ -
شناسه افزوده	: نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران. پلیس اطلاعات و امنیت عمومی ناجا. مرکز تحقیقات کاربردی
رده بندی-بیوبی	: ۹۵۵/۷۴۲
شماره کتابخانه سی	: ۳۸۳۸۱۰۵

پلیس اطلاعات و امنیت عمومی ناجا؛ مرکز تحقیقات کاربردی

نشانی: تهران، خیابان ستارخان، خیابان میرآراء، پلیس مهاجرت و گذرنامه ناجا، ساختمان شماره ۲

تلفن: ۸۱۸۲۸۸۱۱ دورنگار: ۶۶۹۲۷۷۹۹

عنوان کتاب: محیط شناسی امنیتی-انتظامی استان سیستان و بلوچستان

نویسندگان: دکتر ناصر شعبانی/ دکتر یدالله دهقان

ناظر: حجت الاسلام غلامحیدر حیرری و رایش علمی: مسعود فروزان نیا

چاپ اول ۱۳۹۴ تهران شمارگان: ۷۰۰ نسخه - قیمت: ۳۰۰/۰۰۰ ریال

لیتوگرافی، چاپ، صحافی: مرکز چاپ و نشر راه فردا

ویراستاران ادبی: علی عربی/حمید جمشیدوند صفحه آرا: حمید جمشیدوند طرح جلد: مینا حاتمی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۸۶-۴۴-۴ ISBN 978-600-۶۴۸۶-۴۴-۴

شماره مجوز چاپ و انتشار: ۱۴/۹۴/۹۴۲۴۱۹

توجه:

بهره برداری از این، کتاب در حوزه یگانی/ سازمانی است. از واگذاری آن به افراد خارج از سازمان خودداری فرمائید.

به نام خداوند جان و خرد کزین برتر اندیشه برنگذرد

به نام یگانه پروردگار گیتی که از عدم هستی آفرید و به قدرت و حکمت خود آن را اداره می‌کند. اوست که انسان را از علق آفرید و به او آنچه را نمی‌دانست آموخت و بشر را به واسطه این دانش به سوی خود رهنمون ساخت.

مرکز تحقیقات کاربردی پلیس اطلاعات و امنیت عمومی ناجا در سال ۱۳۸۵ با هدف انجام فعالیت‌های تحقیقاتی و مطالعات کاربردی مرتبط با امنیت عمومی در ج.ا.ا. و پشتیبانی، هدایت علمی و نشر افکار و اندیشه‌های بدیع در این حوزه تأسیس شد. به همین منظور این مرکز با کمک اساتید، اندیشمندان، صاحب‌نظران و دانش‌پژوهان در راستای تولیدات علمی از جمله تألیفات، ترجمه، طرح تحقیقاتی، میزگرد و مانند آن مساعی خود را به کار گرفته است. کتاب حاضر یکی از ده‌ها تولیدات مرکز تحقیقات پاواست که نویسندگان حاذق آن هنرمندانه تجارب، ارزش‌ها و خود در استان سیستان و بلوچستان را با علم روز به زیبایی تلفیق و به دانش‌پژوهان و محققان عرضه نموده‌اند.

استان سیستان و بلوچستان با توجه به هم‌مرز بودن با دو کشور افغانستان و پاکستان، قرار گرفتن در مسیر ترانزیت مواد مخدر و وجود اشتراکات و وابستگی‌های قومی و مذهبی برخی از ساکنان این استان با اتباع کشورهای مجاور، فقدان گرانگه‌های جغرافیایی جذاب جمعیت، اقلیم سخت و خشک و تمایل بیگانگان برای استفاده از این مؤلفه‌ها برای ناامن نشان دادن مرزهای جمهوری اسلامی ایران با همسایگان، فصلی محاسنی را در حوزه امنیت برای این استان گشوده است.

لزوم شناخت پیچیدگی‌های جغرافیایی، حساسیت‌های امنیتی، تنوع‌های فرهنگی و مذهبی و تهدیدها و آسیب‌پذیری‌های داخلی و خارجی در استان سیستان و بلوچستان به‌ویژه برای مدیران، فرماندهان و مسئولین جدید برای خدمت در این استان انگیزه‌ی دیگری برای نشر این اثر ارزشمند تلقی می‌گردد.

با امید به اینکه تلاش‌های این مرکز، مبنایی برای افزایش تجربیات کارکنان و رشد و توسعه علمی پاوا، و به تبع آن ارتقای هر چه بیشتر امنیت و آرامش در جامعه باشد.

رییس مرکز تحقیقات پاوا
سرهنگ رضا صبوری

(من لم يشكر المخلوق لم يشكر الخالق)

سپاس خداوند سبحان را که به بندگان خود فکر و اندیشه عطا فرمود و با درود و صلوات بر پیامبر اعظم حضرت محمد مصطفی (ص) و ائمه معصومین (ع) و با درود بر امام و سلام بر شهداء و عرض ارادت و اطاعت از ولی امر مسلمین حضرت امام خامنه‌ای (مدظله العالی)؛ حال که به یاری و نصرت خداوند سبحان، مطالعه، تحقیق و پژوهش میدانی کتاب پایه «محیط امنیتی سیستان و بلوچستان» به سرانجام رسیده است، بر خود لازم می‌دانم تا از حمایت‌های بی دریغ سردار حسین اشتری فرماندهی محترم ناجا که با درک اهمیت استان، بر ضرورت این تحقیق تأکید داشتند و از ریاست محترم پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی - آیت الله کتر هادی شیرزاد و همچنین تحت‌الاسلام والمسلمین غلام‌حیدر حیدری ناظر محترم پژوهش و جناب سرهنگ مسعود فروزان ویراستار علمی پژوهش که با سعه صدر و رهنمودهای عالیه، این کتاب را در فرآیند پژوهش هدایت کرده و موجب تحقق این اثر شدند، تشکر و سپاس‌رانی نمایم علاوه بر این لازم است از محققین و پژوهشگران ارجمند جناب آقای مجید مختاری، دکتر ابوالسیم‌زاده که در مراحل پژوهش کمک‌های شایان و درخوری کردند تشکر و قدردانی دارم.

همچنین از نظرات سازنده، چهره‌های ماندگار و نام‌آشنا از فرماندهان و خدمتگزاران خدوم در استان محروم سیستان و بلوچستان، سردار سرافراز احمد رضا رادان، سردار بهرام نوروزی، سردار علیرضا عظیمی (جاهد)، سردار جانباز حبیب‌الله نیکزادی، سردار ذاکر، سردار غلام‌نبی کوهکن، سردار غلامرضا باغبانی، سردار محمد مسافر، همچنین از رزمندگان شجاع جناب سرهنگ محمد فدائی، جناب سرهنگ احمد طاهری، آیداد سرافراز جعفر دولتی مقدم و برادران فرهیخته جلال سیاح، علی‌اصغر میرشکاری و برادر عباس ساجدی که پس از مطالعه کتاب با نقد منصفانه و نگاه ناصحانه خود، با درج نظرات کارشناسی در اصلاح محتوایی، نکات ارزنده‌ای را یادآوری نمودند و برادران پژوهشگر رحمان جهان‌تبع، حمید کنگرانی فراهانی، محمد سلیمانی، هادی سهامی که در انجام مطالعات میدانی و سرانجام یافتن و پر بار شدن این پژوهش، تلاش زیادی داشتند صمیمانه تقدیر و تشکر نمایم و از درگاه خداوند سبحان برای تمامی برادران، آرزوی موفقیت و سلامتی دارم.

در پایان با درود بر ارواح طیبه شهدای سرافراز نیروی انتظامی استان به‌ویژه فرمانده شهید سردار حاج جواد خداکرم که در نقطه صفر مرزی در منطقه تاسوکی به شهادت رسید،

اذعان می‌دارم نیروی مقتدر انتظامی جمهوری اسلامی ایران به‌مثابه شجره طیبه‌ای است که دارای بنیادهای نیکو بوده و در مدت توفیق خدمت در این نیرو بود که فضای مناسبی برای پرورش فکری و روحی اینجانب ایجاد شد.

حال بنا بر مصداق حکم «ضرورت بیان نعمت‌های الهی» از حمایت معنوی فرماندهان با تدبیر ناجا، امیر هدایت لطفیان و سردار دکتر احمدی مقدم و همچنین دکتر محمد قسری مسئول وقت محترم مرکز مطالعات ناجا، سردار غلامرضا رضائیان رئیس محترم پاوا، امیر احمد محمدی‌فر مشاور عالی پاوا که با رهنمودهای عالمانه در اصلاح مسیر و به ثمر رسیدن این اثر، نکات ارزنده‌ای را یادآوری نمودند و موجب تحقق این اثر شدند و از تلاش صادقانه، نظرات کارشناسی جناب سرهنگ مجید فقیه، جناب سرهنگ دکتر رضا صبوری و همچنین پیگیری چاپ و انتشار کتاب توسط ستوان یکم حمید جمشیدوند، ستوان یکم حمیدرضا چاره‌صمیمی تقدیر و تشکر می‌نمایم.

فرمانده اسبق انتظامی استان س و ب
سرتیپ دوم پاسدار دکتر ناصر شعبانی

سردار سرتیپ دوم پاسدار دکتر ناصر شعبانی متولد سال ۱۳۳۶ شهرستان شاهرود در استان سمنان است. وی تحصیلات ابتدایی تا دبیرستان را در شهرستان شاهرود گذرانده و در سال ۱۳۵۶ موفق به دریافت کاردانی در رشته فنی از دانشگاه شاهرود شد. از آنجایی که در خانواده‌ای مذهبی پرورش یافته و قبل از انقلاب دارای فعالیت‌های سیاسی و انقلابی بود پس از پیروزی انقلاب اسلامی و تشکیل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، به عضویت این نهاد درآمد و به‌عنوان فرمانده، پادامگان و شاهرود مشغول خدمت گردید. از مسئولیت‌های دیگر وی فرماندهی در سپاه شهرستان‌های گنبد، انزلی، رامسر، تنکابن، آمل، ایلام و ارومیه است.

وی همچنین در سمت فرماندهی سپاه چهارم بعثت کرمانشاه، فرماندهی سپاه دهم نبی اکرم (ص) سیستان و بلوچستان، جانشین سرور فرماندهی و کنترل ستاد کل نیروهای مسلح، فرماندهی دانشکده پیاده نیروی زمینی سپاه فرماندهی ناحیه انتظامی سیستان و بلوچستان، فرماندهی دانشکده علوم انتظامی، جانشین فرماندهی انتظامی تهران بزرگ، فرماندهی دافوس ناجا و فرماندهی دافوس سپاه، جانشین فرماندهی مجتمع دانشگاهی امام حسین (ع) و معاونت عملیات قرارگاه ثارالله تهران را در کارنامه خدمتی خود دارد. ایشان در مجموع توفیق ۹۶ ماه حضور در عرصه‌های گوناگون دفاع مقدس در سمت‌های مختلف را داشته است.

نامبرده در کنار کسب تجربه و کار عملیاتی از فعالیت‌های دانشگاهی و علمی-پژوهشی نیز غافل نشده و موفق به دریافت مدارک کارشناسی علوم سیاسی از دانشگاه آزاد اسلامی کرج، کارشناسی جغرافیا از دانشگاه تهران، کارشناسی ارشد دفاعی از دانشکده فرماندهی و ستاد، دکتری رشته امنیت داخلی از دانشگاه امام حسین (ع) و دکتری رشته امنیت ملی گرایش تهدیدات داخلی از دانشگاه عالی دفاع ملی شده است. عضویت در هیئت علمی دانشگاه امام حسین (ع) برگ زرین دیگری در کارنامه علمی وی می‌باشد. وی در دانشگاه‌های مختلف کشور از جمله دانشگاه علوم انتظامی امین، دانشگاه امام حسین (ع)، دانشگاه علامه طباطبائی و دانشگاه تربیت معلم و ... مشغول تدریس می‌باشد.

از فعالیت‌های دیگر او تألیف تعداد ۱۸ مقاله علمی و ۵ عنوان کتاب و ۴ طرح تحقیقاتی در حوزه‌های دفاعی و امنیتی می‌باشد. از تألیفات وی کتاب‌های "توسعه و پدافند داخلی با رویکرد انتظامی"، "قدرت نرم در جنگ نامحظرات (چاپ دانشگاه امام صادق)"، "کتاب بن‌بست در استراتژی و شکست در تاکتیک" به "نقش منافقین در ۸ سال دفاع مقدس" و "تحلیل جنگ ۳۳ روزه لبنان" و به‌ویژه کتاب مقاومت مردمی در حماسه آمل پرداخته شده است.

وی ضمن دریافت تقدیر نامه‌های مختلف در زمینه تدریس و تألیف، موفق به کسب "رتبه کتاب برتر" در جشنواره پاسداران اهل قلم سپاه، و برگزیده در جایزه "کتاب فصل" وزارت ارشاد اسلامی در سال ۱۳۹۲ و رتبه "کتاب قابل تقدیر" در ستاد کل نیروهای مسلح در سال ۱۳۹۳ شد.

جناب سروان دکتر جندالله هفان در سال ۱۳۶۴ در شهرستان فردوس استان خراسان دیده به جهان گشود. وی در سال ۱۳۸۲ در همین شهر موفق به اخذ دیپلم شد. ایشان دانش، محقق و مقطع کارشناسی از دانشگاه افسری علوم انتظامی و مقطع کارشناسی ارشد رشته روابط بین‌الملل و دکتری رشته علوم سیاسی از دانشگاه آزاد اسلامی شهرضا می‌باشد.

وی نگارش ۷ جلد کتاب، ۱۵ مقاله علمی و ۳ طرح تحقیقاتی را در کارنامه خود دارد. تدریس در دانشگاه‌های آزاد اسلامی، پیام نور و علمی کاربردی، برچسب‌های دیگر فعالیت‌هایش می‌باشد. برخی از آثار وی به شرح ذیل می‌باشند:

عملیات‌های تروریستی در استان سیستان و بلوچستان با تأکید بر کربلای تروریستی جندالله؛ روابط ایران و عراق در دوران ریاست جمهوری محمود احمدی‌نژاد.

بررسی روابط رو به رشد ایران و ترکیه در سال‌های اخیر؛

روابط ایران و هند در سایه ظهور هند به‌عنوان یک قدرت منطقه‌ای؛

جغرافیای امنیتی در استان خراسان جنوبی؛

کتاب پایه راهبرد امنیتی در جنوب شرق ایران.

۱۶	مقدمه.....
۲۴	فصل اول - منطقه‌های خشکی ایران.....
۲۴	بخش اول - ویژگی‌های جغرافیای منطقه.....
۲۴	۱- موقعیت ژئواستراتژیکی.....
۲۶	۲- اقلیم (آب و هوا).....
۲۸	۳- توپوگرافی استان.....
۲۹	۴- منابع آب و حوزه‌های آبریز و شبکه نای آب.....
۲۹	۵- جمعیت.....
۳۰	۶- تأثیرات طبیعی بر امنیت استان.....
۳۰	۷- تأثیرات انسانی بر امنیت استان.....
۳۲	دریاچه‌های استان.....
۳۳	۵- سرزهای خشکی و آب.....
۳۳	سرز خشکی.....
۳۳	سرز آبی.....
۳۴	۶- تأثیر جغرافیای طبیعی بر امنیت استان.....
۳۴	بخش دوم - ویژگی‌های جغرافیای تاریخی.....
۳۴	۱- وجه تسمیه بلوچستان.....
۳۵	۲- سیستان و بلوچستان در دوران باستان.....
۳۵	۳- سیستان و بلوچستان در دوره ورود اسلام به ایران.....
۳۷	۴- سیستان و بلوچستان در دوره مغول.....
۳۸	۵- سیستان و بلوچستان در دوره صفویه.....
۳۹	۶- سیستان و بلوچستان در دوره افشاریه و زندیه.....
۴۰	۷- سیستان و بلوچستان در دوره قاجار.....
۴۲	۸- سیستان و بلوچستان در دوره پهلوی اول.....
۴۵	۹- سیستان و بلوچستان در دوره پهلوی دوم.....
۴۹	۱۰- تأثیر جغرافیای تاریخی بر امنیت استان.....
۵۰	بخش سوم - ویژگی‌های جغرافیای انسانی.....
۵۰	۱- مشخصات جمعیتی استان.....
۵۱	بررسی روند تغییرات جمعیت استان (شهری و روستایی).....

۵۳	۲- اتباع بیگانه (افغان‌ها) در استان.....
۵۳	کوچ و مهاجرت اتباع بیگانه غیرمجاز (افاغنه) به استان.....
۵۴	پیامدهای رسوب مهاجرت افغان‌ها به استان.....
۵۵	۳- تأثیر جغرافیایی انسانی بر امنیت استان.....
۵۵	بخش چهارم- ویژگی‌های جغرافیای اجتماعی.....
۵۶	۱- طوایف و گروه‌های قومی استان.....
۵۹	۲- ساخت قدرت اجتماعی بلوچ‌ها (ریش سفیدان، مولوی‌ها و نخبگان علمی).....
۶۰	نظام قشربندی و خویشاوندی در بلوچستان.....
۶۱	گسترش فرهنگی، اجتماعی و سیاسی میان مردم و سران طوایف.....
۶۱	۳- تأثیر جغرافیای اجتماعی بر امنیت استان.....
۶۲	بخش پنجم- ویژگی‌های جغرافیای فرهنگی.....
۶۲	۱- علل گرایش قوم بلوچ به شریعت حنفی از اهل تسنن.....
۶۵	۲- تفکرات سلفی‌گری و وهابیت در منطقه جنوب شرق.....
۶۷	۳- تأثیر اندیشه‌های سلفی‌گری در جریان‌های افراطی مذهبی.....
۷۱	۴- تأثیر جماعت تبلیغی بر امنیت استان.....
۷۶	۵- مولوی‌ها در ساختار قدرت فرهنگی استان.....
۷۷	۶- افزایش سطح فرهنگ و سواد عمومی از طریق مدارس و دانشگاه‌های استان.....
۸۳	۷- تأثیر جغرافیای فرهنگی بر امنیت استان.....
۸۴	بخش ششم- ویژگی‌های جغرافیای اقتصادی.....
۸۴	۱- وضعیت اقتصادی.....
۸۴	کشاورزی.....
۸۵	دامپروری.....
۸۵	شیلات.....
۸۶	صنایع و معادن.....
۸۶	ظرفیت‌های ارتباطی و حمل‌ونقل بین‌المللی در سیستان و بلوچستان.....
۸۶	خدمات و ترانزیت کالا در منطقه آزاد چابهار.....
۹۰	۲- وضعیت و موقعیت بازارچه‌های مرزی، بندرها و بازارچه‌های مرزی فعال.....
۹۱	بازارچه‌های مرزی غیرفعال.....
۹۱	۳- فعالیت، اشتغال و بیکاری.....

- ۴- قاچاق: سوخت، کالا، مواد مخدر و..... ۹۳
- ۵- قابلیت‌های توسعه اقتصادی استان سیستان و بلوچستان..... ۹۶
- ۶- تأثیر جغرافیای اقتصادی بر امنیت استان..... ۹۷
- بخش هفتم- ویژگی‌های جغرافیای سیاسی استان..... ۹۸
- ۱- استان در تقسیمات کشوری..... ۹۹
- ۲- توصیف شهرهای استان به تفکیک جغرافیا و جمعیت..... ۱۰۰
- ۳- مشارکت سیاسی مردم در انتخابات..... ۱۰۹
- ۴- گروه‌ها و جریان‌های سیاسی و شخصیت‌های با نفوذ استان..... ۱۱۲
- ۵- بررسی اجمالی وضعیت سیاسی، امنیتی و نظامی استان سیستان و بلوچستان پس از پیروزی انقلاب اسلامی..... ۱۲۵
- دوره اول: از پیروزی انقلاب اسلامی تا آغاز جنگ تحمیلی عراق علیه ایران (۱۳۵۷ تا ۱۳۵۹). ۱۲۷
- دوره دوم: از آغاز جنگ تحمیلی تا پایان جنگ (۱۳۵۹ تا ۱۳۶۷). ۱۲۸
- دوره سوم: از پایان جنگ تحمیلی تا حضور گسترده ارتش، سپاه و نیروی انتظامی در استان (۱۳۶۷ تا ۱۳۷۴). ۱۳۱
- دوره چهارم: از حضور گسترده ارتش و سپاه در مرزهای شرقی تا استقرار قرارگاه پیامبر اعظم (ص) نیروی انتظامی در استان (۱۳۷۴ تا ۱۳۸۲). ۱۳۳
- دوره پنجم: از استقرار قرارگاه نیروی انتظامی تا حضور قرارگاه قدس سپاه در استان (۱۳۸۲ تا ۱۳۸۵). ۱۳۴
- دوره ششم: از آغاز حضور قرارگاه قدس سپاه در استان (۱۳۸۵ تا کنون). ۱۳۵
- ۶- تأثیر جغرافیای سیاسی بر امنیت استان..... ۱۳۷
- بخش هشتم- ویژگیهای جغرافیای امنیتی استان..... ۱۳۸
- ۱- رده‌های سیاسی، نظامی، امنیتی، قضایی، انتظامی و مرزبانی استان..... ۱۳۸
- ۲- کنترل و انسداد مرزها (اقدامات الکترونیکی، دیوار بتنی، کانال، خاک‌ریز و.....) ۱۴۰
- ۳- چالش‌های امنیتی با همسایگان..... ۱۴۲
- ۴- اشارات سیاسی و قاچاقچیان مواد مخدر..... ۱۵۰
- ۵- مناطق آلوده امنیتی در داخل استان و مناطق هم‌جوار..... ۱۵۱
- ۶- مرز طولانی و غیر قابل کنترل..... ۱۵۲
- ۷- اماکن، مراکز و زیرساخت‌های حساس و مهم استان..... ۱۵۶
- ۸- وضعیت سلاح و مهمات غیر مجاز در استان..... ۱۵۶
- ۹- رفتار اجتماعی بلوچ در میزان جرائم (مهمه و عادی) در استان..... ۱۵۷

۱۵۹	۱۰- ادوار پنجگانه ساختار سازمان انتظامی در استان سیستان و بلوچستان.....
۱۶۸	۱۱- ایجاد و راه‌اندازی قرارگاه‌های عملیاتی (قرارگاه حضرت رسول اکرم (ص)).....
۱۷۳	۱۲- تأثیر جغرافیای انتظامی بر امنیت استان.....
۱۷۴	بخش نهم- ویژگی‌های جغرافیای نظامی و امنیتی استان.....
۱۷۴	۱- اهمیت ژئوپلیتیکی سیستان و بلوچستان.....
۱۷۵	۲- محورهای تهدیدات زمینی و دریایی استان.....
۱۷۷	۳- منابع تنش و تهدید در استان.....
۱۸۳	۴- تأثیر جغرافیای نظامی و امنیتی بر امنیت استان.....
۱۸۶	فصل دوم- محیط پیرامونی استان
۱۸۷	۱- اهمیت ژئوپلیتیکی استان در استراتژی قدرت‌های بزرگ.....
۱۸۸	۲- قدرت‌ها- فرامطوقه‌ای (آمریکا و ناتو و...).....
۱۹۷	۳- سرویس‌های امنیتی کشورهای افغانستان و پاکستان.....
۱۹۹	۴- بازیگران غیردولتی (طالبان و...).....
۲۰۰	۵- هلال طلایی مواد مخدر (جغرافیای کد)، مسیر ترانزیت، شبکه قاچاقچیان.....
۲۰۲	۶- گسترش اقدامات تروریستی علیه شیعیان در منطقه.....
۲۰۳	۷- مهاجرت و تردد اتباع خارجی غیرمجاز (افغانستان).....
۲۰۴	۸- تأثیر محیط پیرامونی بر امنیت استان.....
۲۰۶	فصل سوم- ارزیابی محیط امنیتی استان (نقطه قوت، ضعف، فرصت و تهدید)
۲۱۴	۱- جنبش اقلیت‌گرای مذهبی اصلی‌ترین تهدید استان.....
۲۱۷	۲- عوامل مؤثر در شکل‌گیری جنبش اقلیت‌گرای مذهبی.....
۲۲۰	۳- مطالبات و اقدامات جنبش اقلیت‌گرای مذهبی.....
۲۲۴	فصل چهارم- تدابیر رهبران نظام و سیاست‌های کلی نظام
۲۲۴	۱- تدابیر حضرت امام خمینی (رحمه الله علیه).....
۲۲۸	۲- تدابیر حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی).....
۲۳۴	۳- اصول، اهداف و سیاست‌های نظام در مناطق قومی و مذهبی.....
۲۳۸	۴- اصول و اهداف مجمع تقریب مذاهب.....
۲۴۲	فصل پنجم- جمع‌بندی از محیط امنیتی و نتیجه‌گیری
۲۵۱	راهبردهای انتظامی در جغرافیای سیستان و بلوچستان.....
۲۵۹	منابع و مأخذ.....

پیوست: سوابق اشرار و گروه‌های سیاسی در دهه اول انقلاب و گاه‌شمار تحولات	
انتظامی و امنیتی استان سیستان و بلوچستان (۱۳۵۷ - ۱۳۹۰).....	۲۷۳
بررسی اجمالی وضعیت سیاسی، امنیتی، نظامی استان سیستان و بلوچستان در سه دهه پس از	
پیروزی انقلاب.....	۲۷۴
۱- بررسی وضعیت امنیتی استان در دهه اول - بعد از انقلاب و دوران جنگ تحمیلی (۱۳۵۷ تا ۱۳۶۷) ..	۲۷۴
الف) مهم‌ترین مصادیق ایجاد ناامنی در دهه اول (بعد از انقلاب و دوران جنگ تحمیلی).....	۲۷۴
ب) سوابق اشرار و گروه‌های سیاسی سیستان و بلوچستان در دهه اول انقلاب.....	۲۸۶
ج) مهمترین رخداد‌های نظامی، امنیتی و انتظامی استان سیستان و بلوچستان در دهه اول انقلاب.....	۲۹۴
نتیجه‌گیری حوادث امنیتی دهه اول:.....	۳۲۰
۲- بررسی وضعیت امنیتی استان در دهه دوم بعد از انقلاب و دوران سازندگی (۱۳۵۷ تا ۱۳۶۷).....	۳۲۷
۳- بررسی وضعیت امنیتی استان در دهه سوم بعد از انقلاب (۱۳۷۷ تا ۱۳۹۰):.....	۴۵۱
پیوست دوم: مباحث نظری فرآیند اقلیت مذهبی به اقلیت‌گرایی مذهبی.....	۶۱۹
منابع و مآخذ پیوست.....	۶۲۸

استان سیستان و بلوچستان یکی از محیط‌های امنیتی در شرق کشور ایران است که از پیچیدگی‌ها و حساسیت‌های ویژه‌ای برخوردار است. از ویژگی‌های امنیتی این محیط، کثرت تهدیدات و آسیب‌پذیری‌های آن نسبت به قوت‌ها و فرصت‌های آن است.

این ویژگی همواره استان را در شرایط گذار به محیط ناامن قرار می‌دهد که در برخی موارد، امنیت ملی کشور را نیز متأثر می‌سازد. مطالعه محیط امنیتی استان در چهار محور آسیب‌پذیری‌ها (ضعف‌ها)، تهدیدها، قوت‌ها و فرصت‌ها نشان می‌دهد که استان به‌صورت ثابت و پایدار نیازمند یک سیستم مدیریت امنیتی است که نخست تهدیدها را رصد کرده و سپس با تدبیر ضعیف‌ها به قوت‌ها و استفاده از قوت‌ها و فرصت‌ها، به مقابله با آن‌ها بپردازد؛ بنابراین، اولین پیش‌نیاز این سیستم مدیریت امنیتی، شناخت محیط امنیتی استان است. نکته قابل توجه در فرآیند شناخت محیط امنیتی استان، تفکیک عوامل پایدار تأثیرگذار بر امنیت از عوامل ناپایدار است که به‌صورت موقت و دوره‌ای در زمان‌ها و مکان‌های مختلف ظهور یافته و بر امنیت استان تأثیر می‌گذارند و مجدداً کم‌رنگ می‌شوند. در نتیجه آنچه اهمیت دارد، شناخت عوامل پایدار تأثیرگذار بر امنیت است که در چهار محور یاد شده باید مورد مطالعه قرار گرفته و بررسی شوند.

از ویژگی‌های امنیتی استان سیستان و بلوچستان، پیچیدگی‌های جغرافیایی، حساسیت‌های قومی، تفاوت‌های فرهنگی و مذهبی و تهدیدها، آسیب‌پذیری‌های محیط داخلی و خارجی در استان است که بر این اساس، شناخت محیط امنیتی استان برای کلیه مدیران فرماندهان و مسئولین تصمیم‌گیر و تصمیم‌ساز در استان از اهمیت خاصی برخوردار است و مهم‌تر آنکه، از دغدغه‌های مهم مسئولین بعد از پذیرش مسئولیت در استان سیستان و بلوچستان، آشنایی سطوح مختلف و متنوع مدیران از محیط داخلی و پیرامونی استان است که بعضاً به دلیل پیچیدگی مسائل استان، این شناخت حداقل شش ماه به طول می‌انجامد و معمولاً این دوره به‌صورت آزمون و خطا می‌گذرد. بنابراین ضروری است با توجه به مأموریت امنیتی نیروی انتظامی در قالب قرارگاه پيامبر اعظم (ص) در استان و با به‌کارگیری دیگر سازمان‌های لشکری و کشوری که در مدیریت مسائل امنیتی استان در واقع در تولید امنیت استان تأثیرگذار هستند، بتوانند با شناخت بیشتر و دقیق‌تر، مأموریت و اقدامات سازمانی خود را اعمال نمایند. در مجموع تدوین یک برآورد دقیق از امور پایدار امنیتی، همراه با تحلیل صحیح از شرایط خاص امنیتی استان، به‌منظور تصویرسازی مشترک، برای مسئولینی که مشغول خدمت در استان هستند و یا در آینده جهت خدمت به نظام جمهوری اسلامی به استان می‌روند، یک ضرورت آشکار است. این برآورد با سه هدف زیر تهیه می‌شود:

(۱) آشنایی مدیران و مسئولین استان با محیط امنیتی استان و افزایش آگاهی‌های جغرافیایی، تاریخی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، نظامی و امنیتی آن‌ها نسبت به استان به منظور بهبود تصمیمات و سیستم مدیریت استان؛

(۲) ایجاد نگاه مشترک و همگون به مسایل استان که از تضادها و تناقض‌های رایج در بین مسئولین کاسته و به هم جهت کردن تلاش‌ها کمک کند و باعث هم‌افزایی قدرت و توانایی سازمان‌ها و نهادها در استان شود.

(۳) افزایش ظرفیت مدیران استان و کارآمدی آن‌ها.

برای ورود منطقی و علمی به سیستم مدیریت امنیتی استان، ضروری است کلیه مدیران و مسئولین استان قبل از هرگونه اقدامی، این محیط را مطالعه کرده و با حداکثر شناخت وارد آن شوند. در این صورت تدوین کتابی با عنوان «محیط‌شناسی امنیتی - انتظامی استان سیستان و بلوچستان» که متضمن شناخت محیط امنیتی استان و دربرگیرنده کلیه عوامل پایداری تأثیرگذار بر امنیت استان باشد، ضروری و حیاتی است. یافته‌های این کتاب می‌تواند پاسخگوی سؤالات امنیتی، انتظامی و نظامی در سطح استان باشد و شناخت لازم را از محیط امنیتی استان با اهداف بالا ارائه دهد؛ بر این صورت، این کتاب نیازهای اولیه و اساسی فرماندهان، مدیران و مسئولینی را که برای خدمت به نظام و استان این محیط می‌شوند برطرف کرده و به سؤال اصلی آنان که عبارت است از محیط امنیتی استان دارای چه خصوصیات و ویژگی‌هایی است و آسیب‌پذیری‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و فرصت‌ها، این کدام‌اند، پاسخ می‌دهد.

مطالعه محیطی استان سیستان و بلوچستان با این مفروض که این استان یکی از واحدهای (محلی) کشور ایران است و به‌رغم دارا بودن مسائل بختان و خاص، هنوز از فقدان امنیت مناسب رنج می‌برد، با داشتن ویژگی‌های زیر می‌تواند معادلات محلی امنیتی در حوزه امنیت محلی باشد:

۱. وضعیت جغرافیایی و ژئوپلیتیکی استان سیستان و بلوچستان در کنار استان‌های کشور متفاوت است و دارای شرایط خاصی است؛

۲. استان سیستان و بلوچستان دارای آسیب‌پذیری‌های خاص و متعددی است که مورد توجه عوامل تهدیدزا هستند و هر یک از آن‌ها می‌توانند امنیت منطقه و تا حدودی کشور را با خطر روبه‌رو سازند؛

۳. عوامل تهدیدزا به‌صورت بالقوه یا بالفعل در داخل یا خارج از استان حضور دارند و برای دستیابی به خواسته‌های خود از هیچ اقدامی فروگذار نیستند؛

۴. بعضی عوامل تهدیدزا در داخل استان با عوامل تهدید در خارج از کشور (سرویس‌های امنیتی بیگانه) ارتباط داشته و برخی از اهداف و خواسته‌های آن‌ها را نیز دنبال می‌کنند؛

۵. استان در حاشیه مرزهای شرقی ایران قرار دارد و در منطقه‌ای تنش‌زا، با دو کشور افغانستان و پاکستان که از بی‌ثباتی رنج می‌برند همسایه است. علاوه بر این نیروهای فرامنتقه‌ای (ناتو و ...) در حاشیه مرزهای استان فعال می‌باشند؛
 ۶. دو جریان اقلیت گرای مذهبی و قومی در منطقه فعال هستند و با توجه به تحولات منطقه و فعال شدن گروه‌های تکفیری داعش و ... زمینه‌های ناآرامی و تبدیل استان به منطقه‌ای بحرانی وجود دارد؛
 ۷. دنباله قومی و مذهبی جریان‌های واگرا استان در آن‌سوی مرزها فعال هستند؛
 ۸. افکار و اندیشه‌های فرهنگی و سیاسی جریان‌های واگرا در سطح منطقه و خصوصاً در میان کشورهای عربی حضور فعال دارند و تلاش می‌کنند در تحولات استان نقش ایفا کنند؛
 ۹. اکثر جمعیت استان اهل سنت هستند و به‌صورت طبیعی با اهل سنت آن‌سوی مرزهای کشور (عراق اسلام) پیوستگی فرهنگی دارند؛
 ۱۰. بیداری اسلامی در کشورهای منطقه که مردم آن‌ها دارای مذهب اهل سنت هستند، تأثیر مستقیمی بر مردم منطقه دارد؛
 ۱۱. جریان‌های تکفیری که اخیراً در کشورهای اسلامی خصوصاً در عراق و سوریه و به‌ویژه در افغانستان و پاکستان فعال شده‌اند، دنبال حضور در این منطقه هستند تا با سوءاستفاده از پتانسیل‌های موجود به نقش‌آفرینی بپردازند؛
 ۱۲. گروه‌های معاند با نظام که به سرسختی اطلاعاتی دشمنان نظام دلخوش کرده‌اند در تلاش هستند از شرایط موجود در منطقه استفاده کرده و ناامنی‌ها را تشدید کنند.
- هر کدام از ویژگی‌های فوق، دلیل موجهی بر شناخت بیشتر محیط امنیتی است. محیطی که با توجه به قدمت مسائل امنیتی، وجود کشورهای بحران‌زا در خارج از استان، توسعه‌نیافتگی استان و به‌ویژه حضور ناتو و سرویس‌های بیگانه، در منطقه می‌تواند به اهمیت آن افزوده شود. علاوه بر این با توجه به اهمیت سازمان‌دهی بیست ساله که در آن به جامعه‌ای «امن»، «مستقل» و «مقتدر» با «سامان‌دهی داخلی» و «بازدارندگی همه‌جانبه» و «پیوستگی مردم و حکومت» اشاره شده است، می‌توان به این نگاه مردم مسلمان اهل سنت استان را به‌عنوان یک فرصت طلایی برای ارتباط نظام جمهوری اسلامی ایران با جهان اسلام (کشورهای اهل سنت) تلقی کرد.

چارچوب‌های شناخت محیط امنیتی

موضوع امنیت برای همه کشورها دو چهره دارد که عبارت‌اند از: چهره داخلی و خارجی ... این دو محیط ممکن است کم‌وبیش به‌طور مجزا عمل کنند، یا ممکن است با یکدیگر نیز عمل کنند (بوزان، ۱۳۸۰: ۸۷). ملاحظات از این قبیل نشان می‌دهد که نقش محیط‌های امنیتی در مدیریت امنیتی به‌صورت فزاینده‌ای در حال افزایش است و در صورت شناخت دقیق، عمیق و

کامل محیط امنیتی می‌توان بر ناامنی و بحران‌های امنیتی غلبه کرد. باری بوزان، محیط امنیتی را همچون تهدیدها به دو قسمت خارجی و داخلی تقسیم کرده است. این تقسیم‌بندی نشان می‌دهد که معانی موجود از امنیت، همه در ارتباط مستقیم با زمینه واقعی‌ای که امنیت در آن شکل گرفته است، موجودیت پیدا کرده‌اند؛ یعنی محیط‌های داخلی و خارجی (منجود، ۱۹۹۶: ۲۹). محیط امنیتی به ملاحظات سیاسی، جغرافیایی، انسانی، اقتصادی و اجتماعی یک منطقه گفته می‌شود که به دو محیط داخلی و خارجی قابل تقسیم است. محیط امنیتی، نگرش عامی است که همواره با صفت واقعی بودن همراه است و در تحلیل‌های امنیتی جایگاه ویژه‌ای را به خود اختصاص داده است. برخی کارشناسان مسائل امنیتی، محیط (داخلی یا خارجی) را مجموعه عوامل محاط کننده انسانی و غیرانسانی ملموس و غیرملموس می‌نامند (سیف زاده، ۱۳۷۴: ۱۳۴). برخی نظریه‌پردازان نیز محیط امنیتی را هنگامی مناسب می‌نامند که امکان وقوع جنگ و یا بروز بحران در آن اندک باشد (قوام، ۱۳۷۳: ۸۴).

به هر حال تعریف بالا، شده نشان می‌دهد که میان محیط، آسیب‌پذیری‌ها، قوت‌ها، فرصت‌ها، تهدیدها، امنیت، اطّلاع‌های تنگاتنگ وجود دارد و اساساً هنگامی که بحث از محیط امنیتی می‌شود، منظور یک سری قیود ضعیف، قوت، فرصت‌ها و تهدیدهایی است که پیش روی بازیگران اصلی از محیط قرار دارد؛ بنابراین، رهبران و مسئولان یک واحد سیاسی هنگامی که قصد روبه‌رو شدن با تهدیدهای خارجی یا استفاده از فرصت‌های خارجی را دارند، به ناچار به محیط امنیتی خارجی توجه خاص‌تری می‌دهند، اما همین سیاست‌گذاران، هنگامی که قصد مدیریت و کنترل یک بحران داخلی را دارند، به محیط امنیتی داخل توجه می‌کنند. این موضوع، اهمیت محیط امنیتی را در هر دو سطح نشان می‌دهد. کارشناسان مسائل امنیتی، محیط امنیت داخلی را تحت تأثیر چند عنصر اصلی می‌نامند که به مهم‌ترین آن‌ها اشاره می‌شود:

۱- بازیگران اصلی (رسمی یا غیررسمی)

در بررسی محیط امنیتی داخلی باید به سیاست‌هایی که از سوی بازیگران اصلی (رسمی یا غیررسمی) در محیط اعمال می‌شود، توجه کرد. هر بازیگر در شبکه‌ای از روابط قدرت قرار دارد که می‌توان بر اساس میزان نفوذ آن بازیگر، محیط امنیتی را سطح‌بندی کرد. برای نمونه، هنگامی که گروه جندالله (جندالشیطان)، در محیط امنیتی استان سیستان و بلوچستان به ایفای نقش می‌پردازد به دلیل داشتن مذهب اهل سنت، در محیط امنیتی بلوچستان نفوذ بیشتری دارد، زیرا جمعیت اهل سنت به‌طور کلی در منطقه بلوچستان گسترش دارند. در مقابل، دولت ایران به‌عنوان بازیگر اصلی در استان سیستان و بلوچستان به دلیل شیعه بودن، در منطقه سیستان از نفوذ بیشتری برخوردار است.

۲- جغرافیا

موقعیت سرزمینی که در آن بازیگران امنیتی به ایفای نقش می‌پردازند از جمله نکات مهمی است که در محیط امنیت داخلی به آن توجه شده است. ورود عنصر جغرافیا به درون گفتمان‌های امنیتی، اهمیت این رویکرد را به اثبات رسانده است (هالستی، ۱۳۷۳: ۲۰۷). تأثیر عنصر جغرافیا در محیط امنیت داخلی به گونه‌ای فزاینده رشد یافته و مفاهیمی چون ژئوپلیتیک، ژئواستراتژی و ژئوسکیوریتی را تولید کرده است و سرانجام توانمندی علم جغرافیا را برای ایفای نقش در امنیت استراتژیک افزایش داده است. (عصاریان نژاد، ۱۳۸۷: ۹۷)

۳- نقاط ضعف یا آسیب‌پذیری‌ها

در محیط امنیتی آسیب‌پذیری‌ها یا نقاط ضعف، از جمله موضوعاتی هستند که هر یک از بازیگران رقابتی به‌دنبال بهره‌برداری از آن، جهت پیشبرد مقاصد خود هستند. در حقیقت نقاط ضعف هر یک از آن‌ها، نقطه قوت دیگری به شمار می‌آید که تلاش بازیگر مقابل، برای بهره‌برداری از آن است. در هر محیط امنیتی، اگر بازیگری بدون آسیب‌پذیری باشد یا نسبت به بازیگر دیگر آسیب‌پذیری کم‌تری داشته باشد، میزان موفقیتش در برابر دیگر بازیگر افزایش می‌یابد. در واقع در یک محیط امنیتی، نقاط ضعف یک طرف، نقاط قوت و فرصت‌های طرف دیگر به شمار می‌رود؛ بنابراین در یک بازی رقابت امنیتی در محیط داخلی، هر یک از بازیگران تلاش می‌کنند که نخست، نقاط ضعف رقیب را شناسایی کنند و سپس بر آن‌ها تأثیر گذارند و محیط امنیتی را به سود خود شکال دهند؛ بنابراین، هر بازیگر تلاش دارد تا نقاط ضعف خود را در محیط امنیتی کاهش داده و آن‌ها را به نقطه قوت یا توان تبدیل کند.

۴- نقاط قوت

قابلیت‌ها و توانمندی‌های بالفعل در حوزه‌های گوناگون سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و نظامی، نقاط قوت محیط امنیتی است که به تناسب در اختیار خردکنندگان دیگری (تهدید) قرار می‌گیرد. در محیط امنیتی در صورتی که نقاط قوت خودی نسبت به تهدید زوئی داشته باشد، زمینه‌های موفقیت نیز به همان نسبت افزایش خواهد یافت. در محیط امنیتی داخلی، پشتوانه مردمی نظام و مشارکت بالای مردم در برنامه‌های حکومتی، اصلی‌ترین نقطه قوت نظام سیاسی به شمار می‌آید. از دیگر نقاط قوت یک نظام سیاسی در محیط امنیت داخلی، می‌توان به مواردی همچون بالا بودن سطح رفاه عمومی، رشد اقتصادی در خور، پایین بودن نرخ بیکاری و تورم، پشتوانه‌های مشروعیت بخش مانند تاریخ، فرهنگ، دین و... اشاره کرد.

۵- فرصت‌ها

در محیط امنیت داخلی، جایگاه‌ها و شرایط بالقوه‌ای وجود دارند که با برخی گام‌ها و کوشش‌های عملی یا اجرایی، می‌توان از این فرصت‌ها در راستای بهبود جایگاه و وضعیت، بهره‌گیری کرد. برای مثال، بندر چابهار در استان سیستان و بلوچستان یک فرصت اقتصادی

است که می‌توان با توسعه آن، این بندر را به یک مرکز تجاری و اقتصادی استراتژیک تبدیل کرد. معمولاً فرصت‌ها در محیط‌های مختلف سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و نظامی وجود دارند. بزرگ‌ترین مسئله در این باره، شناسایی این فرصت‌ها و سپس شناختن نوع اقدامی است که در پیوند با این فرصت‌ها باید انجام شود. هنگامی که دو مرحله یاد شده به صورت مناسب صورت گرفت، نقطه قوت دیگری به توان بازیگر در آن محیط افزوده خواهد شد.

۶- تهدیدها

در محیط امنیتی، تهدیدها را باید از نگاه همگانی به توصیفی تخصصی سوق داد. به‌طور کلی تفاوت میان چالش‌های عادی و تهدیدهای امنیتی را باید از روی طیف گسترده تهدیدها شناسایی کرد. اینکه در کدام نقطه چالش‌های عادی به تهدیدهای امنیتی تبدیل می‌شوند، بیشتر تابع گزینش‌های سیاسی است. این گزینش‌ها هرچه شکننده‌تر باشند، چالش‌ها بسیار سریع به تهدیدهای امنیتی تبدیل می‌شوند. برای نمونه، اگر یک نظام سیاسی تظاهرات یا اعتصاب یک گروه را در امری امنیتی تلقی کند و انجام آن را با زیر سؤال رفتن امنیت یکسان بداند، این نظام بسیار سریع هر مخالفتی را ناامنی تلقی خواهد کرد و امنیت خود را از دست رفته خواهد دید. در مقابل، اگر نظام سیاسی دیگری تظاهرات یا اعتصاب یک گروه از مردم را حق سیاسی آنان بداند و انجام آن هراسی نداشته باشد، امنیت خود را متزلزل نمی‌بیند. در محیط امنیت داخلی، معمولاً تهدید داخلی به عاملی اطلاق می‌شود که ثبات نظام سیاسی مستقر را با خطر روبه‌رو سازد. تهدید داخلی می‌تواند مستقل یا در پیوند با تهدید خارجی باشد، اما نظام‌های سیاسی می‌کوشند ارتباطی هر چند اندک (حداقل از نظر اهداف) میان تهدیدهای داخلی و خارجی برقرار کنند؛ بنابراین، در بوش‌های امنیتی در سطح فرو ملی، تقابلی میان بازیگران صحنه در بستر جغرافیا رخ می‌دهد که چهار عامل نقاط ضعف، نقاط قوت، فرصت و تهدیدها در آن تأثیرگذار هستند و پیچیدگی‌های محیط امنیتی را افزایش می‌دهند.

ارزیابی امنیتی محیط

محیط امنیتی عنصری کلیدی در نظریه‌های امنیتی است که بدون توجه به آن، هر نظریه یا راهبرد امنیتی، بی‌هویت و غیر منسجم خواهد بود. محیط‌های امنیتی زیرمجموعه واحد ملی هستند که می‌توان آن‌ها را «مناطق امنیتی محلی» نام نهاد و از دیدگاه‌های مختلفی بررسی و تحلیل کرد.

دیدگاه اول معتقد است که سیاست امنیت ملی یک کشور را می‌توان در همه مناطق جغرافیایی یک کشور به صورت یکسان اعمال کرد و این سیاست‌ها در همه مناطق یکسان هستند؛ بنابراین، از نظر سیاست امنیتی تفاوتی میان مناطق مختلف یک کشور وجود ندارد و

مناطق مختلف، رفتارهای امنیتی یکسانی را بروز می‌دهند. در این صورت نیازی به اعمال سیاست‌های امنیتی مشخص در یک منطقه خاص از کشور نیست.

دیدگاه دوم مناطق مختلف یک کشور را با توجه به ویژگی‌های ژئوپلیتیکی و جغرافیایی از یکدیگر جدا کرده و برای هر منطقه، سیاست امنیتی مشخص را در نظر می‌گیرد. در این دیدگاه مناطق شبیه یکدیگر نیستند و هر کدام بایستگی‌های امنیتی خاص را طلب می‌کنند. برای همین سیاست‌های امنیتی کلی و کلان، پاسخگوی نیازهای امنیتی این مناطق نیست و وقتی مفروض‌ها، متغیرها و گزاره‌های مناسب در یک منطقه را در منطقه‌ای دیگر به کار می‌بریم، دچار به هم‌ریختگی امنیتی خواهیم شد؛ بنابراین، هر منطقه‌ای از کشور که دارای شرایط متفاوت با سایر مناطق کشور است، نیاز به متغیرهای علی و گونه‌شناسی امنیتی ویژه دارد.

دیدگاه سوم درباره مناطق مختلف یک واحد سیاسی (کشور)، در حد فاصل دو دیدگاه قبلی قرار دارد. بر اساس این دیدگاه، مناطق از یک سو از سیاست‌های امنیت ملی کشور تأثیر می‌پذیرند و از سوی دیگر شرایط خاص جغرافیایی و ژئوپلیتیکی آن مناطق بر سیاست‌های امنیتی کشور تأثیرگذار هستند. بنابراین، بر اساس این دیدگاه، زمانی ما می‌توانیم از مناطق امنیتی مختلف یا متفاوت در یک کشور نام ببریم که آن منطقه از نظر جغرافیایی و ژئوپلیتیکی با سایر مناطق کشور متفاوت بوده و از نظر متغیرهای امنیتی با مناطق دیگر تفاوت‌های اساسی داشته باشد. تفاوت‌هایی که می‌توان آن‌ها را در چهار زمینه نقاط ضعف، نقاط قوت، فرصت‌ها و تهدیدهای امنیتی دسته‌بندی. تفاوت‌های اساسی میان این زمینه‌ها را با زمینه‌های امنیتی سایر مناطق مشاهده کرد. در اینجا به منظور روشن شدن ویژگی‌های محیط امنیتی استان سیستان و بلوچستان، ابتدا این محیط را در دو بخش محیط داخلی (شامل جغرافیای طبیعی، جغرافیای تاریخی، جغرافیای سیاسی، جغرافیای اقتصادی، جغرافیای فرهنگی و اجتماعی و جغرافیای نظامی و امنیتی) و محیط پیرامونی (تردیف کرده و سپس در چهار زمینه نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها مورد ارزیابی قرار می‌گیرد).

۱. توضیح اینکه قواره محیط شناسی امنیتی - انتظامی پیش‌رو به عنوان فرم برآورد امنیت داخلی (کشوری) تهیه شده که با توجه به نظر و مشاوره دکتر احمدی مقدم و به استحضار سردار اشتری و تأیید کارشناسان پاوناجا رسیده و هم‌اکنون در دانشگاه علوم انتظامی، دافوس، این قواره در درس طرح‌ریزی عملیات انتظامی تدریس می‌شود. بنا بر گفته سردار احمدی مقدم این فرمت و قواره، برای تهیه برآورد به همه استان‌های کشور تعمیم خواهد یافت، لذا از کلیه صاحب‌نظران و فرهیختگان انتظامی درخواست داریم در جهت غنای بیشتر آن با نگاه نقادانه، نظرات اصلاحی را به مؤلفین ارائه کنند.